

Tfy-56.139 Plasmafysiikka ja fuusioreaktorit
Tentti 13.6. 2005

1. Osoita, että suure $\mu = W_{\perp}/B$ pysyy likipitään vakiona varatun hiukkasen (q, m) liikkuessa hitaasti ajasta riippuvassa magneettikentässä ($dB/dt \ll \Omega B$, missä $\Omega = qB/m$ on hiukkasen gyrotaajuus). Suure $W_{\perp} = mv_{\perp}^2/2$ on poikittainen liike-energia. Mikä on suureen μ fysikaalinen tulkinta?
2. Vakiosuuruisessa magneettikentässä $\mathbf{B} = B\mathbf{z}$ olevan plasman dielektrisyystensori on muotoa

$$\underline{\epsilon} = \begin{bmatrix} S & -iD & 0 \\ iD & S & 0 \\ 0 & 0 & P \end{bmatrix}$$

missä S, P ja D ovat eräitä taajuuden ja plasmaparametrien funktioita. Johda dispersioyhtälön ratkaisut aalloille, jotka etenevät

- a) magneettikentän suunnassa ($\mathbf{k} \parallel \mathbf{z}$)
  - b) magneettikenttää vastaan kohtisuorassa suunnassa ($\mathbf{k} \perp \mathbf{z}$).
3. Johda MHD-epästabiilisuuksia kuvaava ominaisarvoyhtälö $\rho_0 \omega^2 \xi(\mathbf{r}_0, \omega) = \mathbf{F}[\xi(\mathbf{r}_0, \omega)]$, missä $\xi(\mathbf{r}_0, t) = \mathbf{r} - \mathbf{r}_0$ on neste-elementin poikkeama tasapainoasemasta $\mathbf{r}_0$ ja $\mathbf{F}$ lineaarinen differentiaalioperaattori. Häiriön aikariippuvuus muotoa $\exp(-i\omega t)$. Mikä on $\mathbf{F}$? Oleta ideaalinen MHD teoria.
  4. Johda sähköstaattisen plasma-aallon Landau-vaimennus ja anna vaimennuksen fysikaalinen tulkinta.
  5. Kuinka suuri virtatiheys voidaan sallia tokamakissa, jotta varmuustekijä $q > 1$ kaikkialla plasmassa? Tokamakin toroidaalikenttä on $B_0 = 5.0$ T ja isosäde $R = 7.0$ m. Varmuustekijä määritellään $q(r) = r B_0 / R B_p$, missä r pieni säde ja B_p poloidaalinen magneettikenttä. Virtatiheys oletetaan vakioksi, aspektisuhde R/r suureksi ja $\mu_0 = 4\pi \times 10^{-7}$ Vs/Am.